

ข้อสรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา สามารถสรุปหัวข้อในการทำวิจัยตามสมมติฐาน ได้ดังต่อไปนี้

1. ปรีมปรานิยามมีบทบาทต่อการธำรงรักษาชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) เป็นคำที่นักมานุษยวิทยาบัญญัติขึ้นเพื่อใช้จำแนกกลุ่มคนที่มีลักษณะแตกต่างกัน แนวทางในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ได้รับการจำแนกออกไปโดยนักมานุษยวิทยาที่ศึกษาในเรื่องชาติพันธุ์หลากหลายแง่มุม อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ผู้ศึกษาวิจัยได้เข้าไปทำการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในปัตตานีแล้ว กล่าวได้ว่า หลักในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ควรขึ้นอยู่กับสมาชิกในกลุ่มเอง มีความสำนึกว่าเขานั้นเป็นสมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ใด ส่วนมุมมองด้านอื่นเป็นเพียงองค์ประกอบเพื่อพิจารณาและชี้ชัดถึงลักษณะความแตกต่างในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดปัตตานีมีชาวมุสลิมเป็นชนส่วนใหญ่ ชาวจีน ชาวไทย และอื่น ๆ เป็นชนส่วนน้อย ชาวมุสลิมที่มีความสำนึกในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ค่อนข้างสูง พวกเขามีความสำนึกในความเป็นชาวมุสลิม ไม่ยอมรับคำว่า "ไทยมุสลิม" ที่รัฐบาลไทยนำมาใช้เรียกผู้นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทย ชาวมุสลิมในปัตตานีมีรูปแบบการดำเนินชีวิต สังคม วัฒนธรรมที่แตกต่างและแยกออกจากกลุ่มอื่นอย่างชัดเจน

โดยทั่วไปแล้วนักมานุษยวิทยาที่ศึกษาทางชาติพันธุ์ มักจะลงความเห็นว่าการที่กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ มีการติดต่อหรือมีการกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social Interaction) เป็นระยะเวลาต่อเนื่อง จะเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ณ ที่นี้หมายถึง เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) ขึ้นนั่นเอง นักมานุษยวิทยาส่วนใหญ่จึงให้ความสนใจศึกษาในเรื่องของการผสมผสานกลมกลืน (เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงค.ศ. 1930-1960) อย่างไรก็ตาม พบว่า ในระยะหลัง การผสมผสานกลมกลืนกันไม่ใช้รูปแบบการศึกษาที่ให้รายละเอียดใน

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสับสนทางชาติพันธุ์ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยการผสมผสานกลมกลืน ความสับสนทางชาติพันธุ์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ กลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ต้องการธำรงรักษาลักษณะทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาให้คงอยู่ต่อไป

Charles F. Keyes (1982) กล่าวถึงมูลเหตุที่ทำให้เกิดการธำรงรักษาชาติพันธุ์ดังต่อไปนี้ การมีเครือญาติหรือบรรพบุรุษร่วมกัน เป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พวกเดียวกัน เป็นส่วนหนึ่งของวงศ์ตระกูล สร้างความรู้สึกร่วมว่าตนมีบรรพบุรุษ ญาติพี่น้องไม่โดดเดี่ยวเกิดพลังที่จะปฏิบัติตนไปในแบบอย่างที่บุคคลในสังคมของตนปฏิบัติ หรือการแสดงออกที่เป็นมรดกของบรรพบุรุษ คือ ภาษา ศาสนา ปรัมปรานิยาย ที่กล่าวถึงความเป็นมาของบรรพบุรุษ ปรัมปรานิยายในกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์มุสลิมและจีน มีเนื้อหาที่แตกต่างกัน แต่ทว่ามีบทบาทหน้าที่คล้ายคลึงกันในการธำรงรักษาความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ด้วยการกล่าวถึงจุดเริ่มต้น ความเป็นมาของบรรพบุรุษ สภาพความเป็นไปของผู้คนในอดีต เรื่องราวเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดผ่านสมาชิกในสังคมรุ่นแล้วรุ่นเล่า ทำให้สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างมีความรู้สึกถึงอดีตที่คล้ายคลึงกัน มีความภาคภูมิใจ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สมาชิกในสังคมสามารถถ่ายทอดเรื่องราวประวัติความเป็นมาในอดีตให้กับบุคคลในกลุ่มและนอกกลุ่ม ตลอดจนบุคคลรุ่นต่อไปได้ ปรัมปรานิยายจึงเป็นมรดกของบรรพบุรุษที่ส่งต่อกันมา ทำให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีความแตกต่างกัน

ปรัมปรานิยายในกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์มุสลิมและจีน ถือเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ไม่ใช่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยตรง แต่มีการสอดแทรกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาลงไป ในเนื้อหาของปรัมปรานิยาย ศาสนา และปรัมปรานิยายจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน ศาสนานั้นเป็นมูลเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยในการธำรงรักษากลุ่มชาติพันธุ์ สร้างเอกลักษณ์เป็นพลังสำคัญยึดเหนี่ยวบุคคลในสังคมรวมเข้าไว้ด้วยกัน สร้างความเป็นปึกแผ่น เพื่อความดำรงอยู่ของกลุ่ม โดยมีปรัมปรานิยายเป็นภาษาสัญลักษณ์ถ่ายทอดความเชื่อทางศาสนาที่มีลักษณะเป็นนามธรรมนี้สู่บุคคลในกลุ่ม ดังนั้น นอกจากปรัมปรานิยายจะแสดงถึงต้นกำเนิด ความเป็นมาของบรรพบุรุษในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว ยังมีส่วนช่วยในการถ่ายทอดและต่อยอดความเชื่อทางศาสนาอีกด้วย

การพยายามธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ทำให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่ม ดังเช่น ชาวมาเลย์มุสลิมในปัตตานีมีการแบ่งแยกกลุ่มในลักษณะเป็นกลุ่มเขา (out group) กลุ่มเรา (in group) อย่างชัดเจน การที่ชาวมาเลย์มุสลิมมีศาสนา ภาษา ประวัติความเป็นมาที่แตกต่างไปจากชนกลุ่มอื่นในพื้นที่ เป็นการแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่ม ลักษณะเช่นนี้เป็นการสร้างอาณาเขตทางชาติพันธุ์ (Ethnic Boundary) ดังที่ Barth (1969) ได้เสนอไว้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งรกรากอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ลักษณะของการแบ่งอาณาเขตทางชาติพันธุ์ สามารถพิจารณาได้จากลักษณะทางวัฒนธรรมนั่นเอง

ชาวมาเลย์มุสลิมและชาวจีน เป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมอย่างสิ้นเชิง ทั้งสองวัฒนธรรมต่างก็พยายามรักษาวัฒนธรรมของตน และไม่ยอมรับวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นโดยง่าย ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะพยายามใช้อำนาจทางการเมืองการปกครองเข้าครอบงำก็ตาม ชาวจีนนั้นมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่เปิดกว้าง แต่ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ ขณะที่ชาวมาเลย์มุสลิมมีลักษณะวัฒนธรรมแข็ง เป็นสิ่งคมปิด ปฏิเสธที่จะยอมรับวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นที่แตกต่างจากตน การที่สองวัฒนธรรมอยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียงกัน แต่ไม่สามารถผสมผสานกลมกลืนหรือเกิดการหิบบ่มวัฒนธรรมขึ้น อีกทั้งพยายามรักษาวัฒนธรรมของตนไว้อย่างเคร่งครัด ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจึงอยู่ในลักษณะของการแบ่งแยกอาณาเขตต่างคนต่างอยู่ โดยมีชาวมาเลย์มุสลิมเชื้อสายจีนเป็นเสมือนกันชนหรือกลุ่มเชื่อม โยงให้ทั้งสองกลุ่ม กลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์มุสลิมและจีนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ตราบใดที่ยังไม่มีการล่องล้ำทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น เมื่อใดก็ตามที่มีการล่องล้ำอาณาเขตของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสัญลักษณ์ของกลุ่มเชื่อม โยงบิดเบือนไป เมื่อใดที่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น ดังเช่น ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์มุสลิมและจีน ในกรณีมลายูหรือเซะ ชาวจีนมีการประกอบพิธีกรรมสมโภชเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวอย่างยิ่งใหญ่ โดยได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่ชาวจีนเป็นส่วนน้อยของพื้นที่ สิ่งเหล่านี้เข้าไปล่องล้ำอาณาเขตทางชาติพันธุ์ของชาวมาเลย์มุสลิม และคลี่คลายสัญลักษณ์ "ลิ้มเต้าเคียน" ในกลุ่มมุสลิมเชื้อสายจีนให้เลื่อนไปจากความสำนึกของชาวมาเลย์มุสลิม โครงสร้างลัดส่วนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ปรัมปรานิยาย และพิธีกรรมของชาวจีนและชาวมาเลย์มุสลิมผันแปรไปจึงเป็นเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในเวลาต่อมา

2. การรับรู้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์โดยผ่านทางปริมปราณิยายเป็นตัวกำหนดโครงสร้างและรูปแบบความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

ประเด็นที่เป็นเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ อันเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดโครงสร้างและรูปแบบความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ ณ ที่นี้ มี 3 ประเด็น คือ

2.1 การสร้างความเหนือกว่าทางประวัติศาสตร์

ชาวมุสลิมเป็นชนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ณ ดินแดนที่เรียกว่าปัตตานี มีการสั่งสมประสบการณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เป็นจุดเริ่มต้นนี้มา โดยตลอด ทำให้ชาวมุสลิมสามารถย้อนร่องรอยประวัติศาสตร์ของตนไปได้ยาวนานกว่าชนกลุ่มอื่น กลุ่มที่มีอำนาจในการอ้างสิทธิความมาถึงก่อน จะเป็นกลุ่มที่สามารถสร้างหลักฐานพิสูจน์ความเป็นผู้บุกเบิกได้ การเป็นเจ้าของที่เหนือกว่าในการสร้างประวัติศาสตร์ โดยตัวของสิ่งเหล่านี้เอง ไม่มีอำนาจในสังคม แต่สามารถทำให้เกิดมีอำนาจขึ้นได้ เมื่อรู้จักการนำไปใช้ ด้วยการนำองค์ประกอบต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการกล่าวอ้างสิทธิและความชอบธรรมให้แก่กลุ่มของตน

2.2 การสร้างความผูกพันกับท้องถิ่น

ชาวจีนเข้ามาสู่ดินแดนปัตตานีหลังจากชาวมุสลิมเข้าครอบครองดินแดนแห่งนี้ ดังนั้นจึงไม่ปรากฏว่ามีการสร้างความเหนือกว่าทางประวัติศาสตร์ในกลุ่มชาวจีน สิ่งที่ปรากฏคือ ชาวจีนพยายามใช้ปริมปราณิยายของตนสร้างความผูกพันกับท้องถิ่น ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองปัตตานีปัจจุบันนี้ เป็นกลุ่มที่อพยพเดินทางเข้ามาระยะหลังจากการเข้ามาสู่ปัตตานีเป็นครั้งแรกของลิ้มเตาเคียนและลิ้มกอเหนี่ยว ชาวจีนสองกลุ่มนี้จึงไม่ใช่กลุ่มที่อาศัยอยู่ในปัตตานีอย่างต่อเนื่อง ชาวจีนกลุ่มหลังนั้นรับเอาปริมปราณิยายเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวไว้ และนำมาสร้างเอกลักษณ์ให้เกิดขึ้นภายในกลุ่มของตน ตลอดจนการพยายามนำปริมปราณิยายมาสร้างความผูกพันกับท้องถิ่น ให้เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการบิดเบือนองค์ประกอบบางส่วนของประวัติศาสตร์ให้สามารถแทรกตัวเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในกรณีเรื่องราวของมัสยิดกรือเซะตามเนื้อหาในปริมปราณิยายเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นการพยายามสอดแทรกเรื่องราวในปริมปราณิยายเข้าเป็นส่วนหนึ่งกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งชัยวัฒน์ สถาอานันท์ มีความเห็นว่า เป็นการพยายามสร้างและประกาศให้ชนกลุ่มอื่นได้รับรู้ถึงเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวจีน โดยใช้มัสยิด

กรือเซะเป็นโรงละครแสดงเอกลักษณ์ (และต่อมาชาวมุสลิมได้ใช้มัสยิดกรือเซะเป็นโรงละครแสดงเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มตนเองอีกครั้งหนึ่ง)

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปรัมปรานิยายและพิธีกรรม

กลุ่มต่าง ๆ จำเป็นต้องรักษาและสืบทอดประวัติศาสตร์ของกลุ่มไว้ การถ่ายทอดประวัติศาสตร์ผ่านบุคคลในแต่ละรุ่นนั้นไม่เพียงพอ การรักษาประวัติศาสตร์ให้คงอยู่ได้นั้น จะต้องมี การต่อยอด โดยใช้นิทกรรมสร้างให้เกิดความศรัทธา นิกรรมเป็นเครื่องมือในการรักษาประวัติศาสตร์ให้คงอยู่ตลอดไป นิกรรมทำให้เรื่องราวในประวัติศาสตร์มีความน่าเชื่อถือ ดูเป็นจริง นิกรรมได้นำเอาองค์ประกอบของเนื้อหาในประวัติศาสตร์หรือปรัมปรานิยาย มาแสดงออกเป็นบทละครทางสังคม ทำให้เรื่องราวคงอยู่ในความทรงจำของผู้คนตลอดไป การจัดสร้างนิกรรมจึงเป็นการต่อยอด แสดงให้เห็นถึงเนื้อหา ความหมาย ที่มา ความศรัทธา ชาวจีนเป็นกลุ่มที่มีปรัมปรานิยายและสร้างนิกรรมที่สอดคล้องกับปรัมปรานิยายของตนขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ทางสังคม การมีปรัมปรานิยายและนิกรรมที่สอดคล้องกันของชาวจีน ทำให้ชาวจีนสามารถตีความผลประโยชน์ได้จากการอ้างอิงสิทธิ์ ประกอบกับการนำปรัมปรานิยายและนิกรรมของชาวจีนไปใช้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดปัตตานี ทำให้ชาวจีนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเศรษฐกิจ ชาวจีนเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี แตกต่างจากชาวมุสลิมเจ้าของพื้นที่ซึ่งยังคงยากจนอยู่

ส่วนปรัมปรานิยายของชาวมุสลิมมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับศาสนาอิสลาม โดยกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการรับศาสนาอิสลาม แต่ไม่ได้มีเรื่องราวที่นำไปสู่การประกอบพิธีกรรม เช่นเดียวกับชาวจีน ทั้งนี้กฎเกณฑ์และข้อห้ามทางศาสนาอิสลามเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ชาวมุสลิมไม่สามารถสร้างและใช้ประโยชน์ได้จากพิธีกรรม แต่สิ่งที่มาทดแทนและเป็นการคานอำนาจระหว่างกันในสังคม ทำให้เกิดความสมดุลขึ้นคือ ศาสนาและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอิสลามนั่นเอง

ปรัมปรานิยายและพิธีกรรมเป็นเครื่องมือที่สังคมนำมาใช้สร้างความชอบธรรมให้แก่การจัดโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบัน การที่กลุ่มชาติพันธุ์นำเรื่องราวในอดีตหรือปรัมปรานิยายของตนมาอ้างความชอบธรรมให้แก่กลุ่ม เพื่อช่วงชิงสิทธิผลประโยชน์ทางสังคมนั้น เป็นการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมอยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้น

3. ปัจจัยภายนอกมีส่วนทำให้โครงสร้างสังคมของปริมปราณียายที่สะท้อนวัฒนธรรม มาเลย์ และวัฒนธรรมจีน ให้มีลักษณะเป็น ไปดัง เช่นปัจจุบัน

การนำปริมปราณียายเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว มาประชาสัมพันธ์เพื่อประกอบการท่องเที่ยวภายในจังหวัดปัตตานี ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวทั้งจากในประเทศและประเทศใกล้เคียงเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่จังหวัดปัตตานีเป็นจำนวนมาก สถานที่ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ทั้ง ๆ ที่จังหวัดปัตตานีมีชาวมลายูมุสลิมเป็นชนส่วนใหญ่ แต่สถานที่ท่องเที่ยว ประเพณี พิธีกรรม ที่นำมาแสดงเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกลับเป็นเรื่องราวและสถานที่ของชาวจีนซึ่งเป็นชนส่วนน้อย สิ่งเหล่านี้เป็นการทำลายคุณภาพของการอยู่ร่วมกัน การท่องเที่ยวทำให้สภาพเศรษฐกิจภายในจังหวัดปัตตานีดีขึ้น แต่ทว่าสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้นนั้นตกอยู่ในมือของคนกลุ่มเดียว คือ ชาวจีน ชาวมลายูมุสลิมนั้นยังคงมีฐานะยากจนอยู่เช่นเดิม นโยบายการท่องเที่ยวและปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มลายูมุสลิมและชาวจีนขึ้น จากอดีตที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ กลายมาเป็นปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งยังคงมีอยู่ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะไม่มี การแสดงออกที่ชัดเจนก็ตาม

การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยผ่านทางปริมปราณียาย นั้น ไม่ได้มุ่งศึกษาเพื่อหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แต่อย่างใด สิ่งที่คุณศึกษาวิจัยต้องการคือ ทำไมปริมปราณียายจึงสะท้อนภาพในอดีตแต่ละยุคแต่ละสมัยออกมาเป็นเช่นนั้น การนำข้อมูลที่อยู่ นอกเหนือจากการจดบันทึกประวัติศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์อย่างเป็นทางการมาใช้ ทำให้ทราบ ถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในตัวของข้อมูลเอง ความแตกต่างทำให้รู้ว่าเกิดอะไร ขึ้นบ้างกับสังคม และสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ ข้อความที่เปลี่ยนแปลงไป น่าจะเป็นกระจก สะท้อนอดีตของประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้ศึกษามองเห็นถึงปฏิริยามวลชนที่มีต่อสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้ อันเป็นลักษณะที่แตกต่างไปจากการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างเป็นทางการ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะเป็นข้อมูลที่คงที่ ไม่มีการเคลื่อนไหว

ฉะนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เรื่องราวของอดีตหรือประวัติศาสตร์นั้นมีความสัมพันธ์กับปัจจุบันอย่างแนบแน่น เป็นไปได้ว่ารูปแบบทางประวัติศาสตร์เป็นตัวกำหนดเงื่อนไข ความสัมพันธ์ ในปัจจุบัน และ ในทำนองกลับกันเงื่อนไขในปัจจุบันก็อาจเป็นตัวกำหนดเนื้อหาทาง

ประวัติศาสตร์ได้ ข้อมูลในอดีตแต่เพียงลำพัง จะไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้นได้ การตกย้ำ และทำให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์มีชีวิต จะทำให้กลุ่มสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลประวัติศาสตร์ ได้อย่างเต็มที่ การตกย้ำทางประวัติศาสตร์ อาจปรากฏออกมาในรูปแบบของพิธีกรรม ซึ่งเป็นเสมือนบทละครทางสังคม ทำให้เรื่องราวในปรัมปรานิยาย ประวัติศาสตร์ คงอยู่ในความทรงจำ ของบุคคลในสังคมตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1. การเข้าสู่ชุมชนที่จะทำการวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามนั้น ผู้วิจัยควรจะต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อม ศึกษารายละเอียดของชุมชนที่จะเข้าทำการศึกษาวิจัย ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม รูปแบบทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถค้นคว้าได้จากเอกสารงานวิจัย ตลอดจนได้ถามจากผู้ให้ข่าวสำคัญ (Key Informant) ในพื้นที่จะทำให้ได้ข้อมูลของสถานที่ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยต้องการทราบ ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญที่กำลังเกิดขึ้นในหมู่บ้าน

2. ในเรื่องของภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านในชุมชนในกรณีของผู้วิจัยนั้น ประสบปัญหามากในการใช้ภาษา เนื่องจากสามารถพูดและเข้าใจภาษามาเลย์ท้องถิ่นได้เพียงไม่กี่คำเท่านั้น จึงต้องอาศัยล่าม ข้อมูลที่ได้จากการแปลของล่ามเป็นภาษาไทยอีกครั้งหนึ่งนั้น อาจเป็นข้อมูลที่ขาดตกบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ ดังนั้น ก่อนการเข้าทำการศึกษาวิจัยในชุมชนที่มีการใช้ภาษาแตกต่างไปจากผู้วิจัย ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจภาษาของชุมชนนั้น ๆ ด้วย

3. ผู้วิจัยควรปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ไปจากรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ควรแสดงความคิดเห็นเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในชุมชนมาเลย์มุสลิมที่ผู้วิจัยเข้าไปทำศึกษานั้นจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากชาวมาเลย์มุสลิมมีความรู้สึกกับคนไทยที่ค่อนข้างเป็นไปในทางลบ